

Vlaanderen
is erfgoed

FEESTPALEIS

Opheffingsdossier Feestpaleis in Lochristi (Beervelde)

Monument

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Opheffingsdossier:

Feestpaleis, Lochristi (Beervelde), Toleindestraat 18-20 – monument

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/44034/111.1

Katrijn Depuydt

4/12/2018

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	4
1.1.	Situering	4
1.2.	Historisch overzicht	4
1.3.	Historiek van het beschermings- en beheersdossier	5
1.4.	Beschrijving op het moment van de bescherming	8
1.5.	Beschrijving van de huidige toestand	9
2.	Evaluerend gedeelte	11
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	11
2.1.1.	Evaluatie erfgoedwaarden	11
2.2.	Juridische toestand	13
2.2.1.	Onroerend Erfgoed	13
2.2.2.	Ruimtelijke Ordening	13
3.	Beheersvisie	13
	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	13
4.	Bronnen	14
4.1.	Archieven	14
4.2.	Documentatie	14
4.3.	Internetbronnen	14
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	15
5.1.	Omgevingsplan	15
5.2.	Documentatie	15

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

1.1. Situering

Het Feestpaleis is gelegen in de Toleindestraat in Beervelde, deelgemeente van Lochristi. De Toleindestraat ligt in het verlengde van Beervelde-Dorp, en maakt de verbinding tussen Beervelde en Lokeren. Het Feestpaleis is gelegen aan de zuidzijde van de Toleindestraat, schuin tegenover de voormalige liberale jongensschool¹.

Het Feestpaleis werd in 1995 beschermd als monument omwille van zijn historische, volkskundige en sociaal-culturele waarde. De bescherming omvat de voorgevel, de voorbouw met brasserie en inkom tot de feestzaal en de achterliggende feestzaal met toneeltoren². De in de jaren 1980 toegevoegde voormalige taverne met bijhorende woning rechts van het Feestpaleis horen niet tot de afbakening.

1.2. Historisch overzicht³

De familie De Lat-Van Herreweghe diende begin jaren 1920 een bouwaanvraag in tot het bouwen van een feestzaal in hun eigen gemeente Moerbeke. Na de afkeuring van de bouwaanvraag weken ze uit naar Beervelde waar ze wel de goedkeuring kregen om aan de Toleindestraat een feestzaal te bouwen⁴. De bouw werd aangevat in 1924 en op 24 september 1927 opende 'Feestpaleis'.⁵ De eerste jaren bleek de zaal niet zo rendabel en veranderde ze regelmatig van uitbater. Pas in 1938, wanneer Adelard Vermeersch de zaak overnam, maakte het Feestpaleis naam als danszaal, schouwburg en cinemazaal. Tijdens de oorlogsjaren werd de balzaal uitgebreid met een café. De zaal werd gebruikt als rolschaatsbaan en er werden een aantal groenteveilingen georganiseerd. In 1948 baatte Adelard Vermeersch er samen met Frans Gansbeke een bokscub uit. Drie jaar later nam Frans Gansbeke de zaak over en zette hij het Feestpaleis als ballroom op de kaart. Omstreeks 1965 werd het mechanische draaiorgel vervangen door live-balorkesten. Toen Frans Gansbeke in 1977 de zaal overliet aan zijn zonen Patrick en Noël, werd de overstep gezet naar de discobar. Het vroegere podium met toneeltoren werd voorzien van een balkon en omgebouwd tot een bar. Met de inbreng van een moderne licht- en laserinstallatie in de jaren 1980 ontwikkelde het Feestpaleis zich als één van de spraakmakende danstempels in de Gentse omgeving.

¹ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Jongensschool* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/34120> (geraadpleegd op 23 oktober 2018).

² Zie foto 3 in de documentatiebijlage bij het inhoudelijk dossier: luchtfoto van het Feestpaleis met schetsmatige afbakening van de bescherming en aanduiding van de verschillende onderdelen.

³ Het historisch overzicht is gebaseerd op de informatie uit: ESPRIT P. 2008: *Open Monumentendag: het Feestpaleis* [online], <https://nieuwsblad.typepad.com/lochristi/2008/09/open-monument-2.html>.

(geraadpleegd op 8 november 2018); HOOGEWIJS K. 2004-2005: *Historisch verslag 'Het Feestpaleis'*, onuitgegeven studie en S.D. 2018: *Feestpaleis definitief dicht* [online], <https://www.lochristinaar.com/nieuws/feestpaleis-definitief-dicht> (geraadpleegd op 29 oktober 2018).

⁴ ESPRIT P. 2012: *Danstheater met heel rijke geschiedenis. Feestpaleis blaast 85 kaarsen uit* [online], https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20120911_00292166 (geraadpleegd op 29 oktober 2018).

⁵ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OE/OVL/BES/0511/966: Beervelde, Feestpaleis (VERBEECK M., 1995).

1.3. Historiek van het beschermings- en beheersdossier⁶

Op 26 oktober 1993 werd het 'Feestpaleis' op het voorontwerp van lijst van voor bescherming vatbare monumenten geplaatst. De bescherming volgde uit de geografische inventarisatie van de kantons Evergem en Lochristi die in 1993 resulteerde in de publicatie van de editie 12N4 in de reeks 'Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen'⁷. De bescherming beperkte zich tot het oorspronkelijke Feestpaleis, dus met uitzondering van de in 1982 toegevoegde taverne met bovenliggend appartement, rechts van het Feestpaleis.⁸

Op 26 mei 1994 werd het dossier voor advies en openbaar onderzoek betekend aan de eigenaar, de gemeente Lochristi en de Provinciale Commissie Onroerend Erfgoed. Tijdens het openbaar onderzoek werd een bezwaarschrift ingediend waarbij de bezorgdheid werd geuit over een mogelijke inperking van de ontwikkelingsmogelijkheden (verbouwingen, inrichtingen en uitbreidingen) na een bescherming als monument. Het toenmalige Bestuur Monumenten en Landschappen weerlegde dit bezwaar als volgt:

*'wat betreft het Feestpaleis acht het Bestuur het dus belangrijk dat het gebouw zijn oorspronkelijke functie nog steeds bezit. Het is bovendien een aspect dat bijdraagt aan de sociaal-culturele waarde van het gebouw. Het behoud van deze bestemming in de toekomst zou dan ook wenselijk zijn (...) Het is evident dat in het geval van het 'Feestpaleis' bij eventuele werken of wijzigingen onder meer de oorspronkelijke structuur, binnendecoratie en muurschilderingen van de zaal dienen te worden gerespecteerd.'*⁹

Tijdens de beschermingsperiode, vlak voor het tekenen van het ministerieel besluit waarbij het Feestpaleis werd vastgesteld op het ontwerp van lijst, ontving het Bestuur Monumenten en Landschappen een vergunningsaanvraag voor het samenvoegen van het café daterend uit de Tweede Wereldoorlog met de taverne die in 1982 rechts aan het Feestpaleis werd toegevoegd. Het café en de taverne werden volledig gestript en beide verbouwd tot een brasserie en de voorgevel van het Feestpaleis werd gerestaureerd.¹⁰ De restauratie hield onder meer het herschilderen van de voorgevel in als ook het vervangen van het aluminiumschrijnwerk door houten schrijnwerk in een mosgroene kleur.

Het Bestuur Monumenten en Landschappen adviseerde deze bouwaanvraag gunstig op voorwaarde dat *'de bestaande versieringen o.a. de muurschilderingen in de feestzaal niet beschadigd worden'*¹¹.

⁶ De beschermings- en beheershistoriek is gebaseerd op de informatie uit de desbetreffende dossiers bewaard in het archief van het agentschap Onroerend Erfgoed: Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OE/OVL/BES/0511/966: Beervelde, Feestpaleis (VERBEECK M., 1995); Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Lochristi, 2, Beervelde, Feestpaleis.

⁷ LANCLUS K. & VERBEECK M. 1993: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kantons Evergem - Lochristi, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 12N4*, Brussel - Turnhout.

⁸ Zie foto 3 in de documentatiebijlage bij het inhoudelijk dossier: luchtfoto van het Feestpaleis met schetsmatige afbakening van de bescherming en aanduiding van de verschillende onderdelen.

⁹ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OE/OVL/BES/0511/966: Beervelde, Feestpaleis. Adviezen en bezwaren / Bespreking (VERBEECK M., 1995).

¹⁰ Inrichting van de brasserie volgens plannen van interieurarchitect Hans Van Looke uit Lokeren.

¹¹ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Lochristi, 2, Beervelde, Feestpaleis, Toleindestraat 18. Advies m.b.t. renovatiewerken aan voorgevel en verbouwen tot taverne: GIMMO, 16 mei 1995.

Op 10 november 1995 tekende de toenmalige minister L. Martens, bevoegd voor het onroerend erfgoed, het definitieve beschermingsbesluit. Het Feestpaleis werd als monument beschermd omwille van zijn historische, volkskundige en sociaal-culturele waarde:

- *'Historische waarde: als zeldzaam voorbeeld van een danszaal, schouwburg, cinemazaalgebouw omstreeks 1925 op privé-initiatief in een landelijk dorp met representatieve voorgevel en zaal met decoratie in art-decostijl, met goed bewaarde authentieke muurschilderingen met documentaire waarde gedateerd 1927 en gesigineerd R. Van Teemsche;*
- *Volkskundige waarde: als feestzaal van omstreeks 1925 opgericht in een dorpscentrum, waarvan de polychrome binnendecoratie een volkse interpretatie is van de art-decostijl en waarvan de 12 wandschilderingen in olieverf door R. Van Teemsche een uiting zijn van een naïeve volkse schilderstijl;*
- *Sociaal-culturele waarde: als een zeldzaam voorbeeld van een polyvalente ontspanningszaal opgericht omstreeks 1925 in een landelijk dorp, getuigend van het ontspanningsleven uit die periode en die zijn functie als danszaal en recreatieve ontmoetingsruimte tot op heden bewaard heeft met behoud van zijn oorspronkelijke voorgevel en binnendecoratie.'*¹²

Op zaterdag 10 februari 2001 ontstond na de middag een brand in de feestzaal. Volgens de gerechtelijk expert was de brand het gevolg van een elektriciteitsdefect waardoor er kortsluiting ontstond.¹³ Kwaad opzet werd dus uitgesloten. Met uitzondering van de voorgevel, de vernieuwde brasserie, de bakstenen zijmuren van de feestzaal en een gedeelte van de toneeltoren, vernielde de brand de volledige feestzaal. Door de hitte stortte zelfs het oorspronkelijke zadeldak boven de feestzaal in.

Kort na de brand, op 15 februari 2001, bezocht een consultant van het toenmalige Bestuur Monumenten en Landschappen de site waarbij hij vaststelde dat slechts een aantal kleine details min of meer bewaard bleven. Slechts enkele resten van een muurschildering tegen de noordelijke wand (die ten tijde van de bescherming achter een valse wand verscholen zat), enkele art-deco-elementen tegen de zijgevels en delen van de omlijsting van het podium getuigden nog van de originele ornamentiek van de feestzaal. In een brief gedateerd 2 maart 2001 meldde de Cel Monumenten en Landschappen dat, ondanks de brand met zware schade aan de feestzaal, de bescherming van zowel het exterieur als het interieur van het volledige complex behouden bleef. Voor alle werken, zowel ruimings-, onderhouds-, herstellings- en nieuwbouwwerken, bleef het advies van de Cel Monumenten en Landschappen dus noodzakelijk.

In verschillende krantenartikelen toonde de toenmalige eigenaar zich strijdvaardig en plande hij op korte termijn de volledige zaal in zijn oorspronkelijke toestand herop te bouwen.¹⁴ In april 2001 werd met gunstig advies van het Bestuur Monumenten en Landschappen de vergunning verleend voor het opruimen van het puin en het wegnemen van de losliggende delen aan de bovenzijde van de muren van de toneeltoren. Om het puin af te voeren werd een tijdelijke opening gemaakt in de muur van de achterliggende toneeltoren.

Een handgeschreven verslag van een overleg tussen de eigenaar en de Cel Monumenten en Landschappen, gedateerd 16 maart 2001, beschrijft enkele voorwaarden voor herstel. Het volume van de feestzaal zou niet worden vergroot, maar enkel voorzien worden van een nieuw dak. De nissen in de zijgevels waarin zich de muurschilderingen bevonden,

¹² AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 1995: *Feestpaleis* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9598> (geraadpleegd op 9 november 2018).

¹³ CAUWELS J. 2001: *Vuur en vlammen slaan hard toe*, in: Het Laatste Nieuws, 27 december 2001, 14; LDV 2001: *'Openluchtconcert' in het Feestpaleis* in: Het Nieuwsblad, 31 mei 2001, 16.

¹⁴ LDV 2001: *'Openluchtconcert' in het Feestpaleis* in: Het Nieuwsblad, 31 mei 2001, 16; JCG 2001: *Feestpaleis binnen zes maanden heropgebouwd* in: Het Laatste Nieuws, 13 februari 2001, 15.

zouden in een neutrale kleur opnieuw worden bepleisterd, met reconstructie van de sierbanden. De schilderijen konden daarna op doek worden aangebracht en los van de muur worden opgehangen. De nog resterende schilderijen tegen de noordelijke wand zou men 'in situ' restaureren en van de nog resterende art-deco-ornamenten dienden afgietsels te worden gemaakt zodat reconstructie mogelijk werd. Ook de art-deco-omlijsting rond het podium zou worden hersteld.

Op 18 september 2001 verleende het college van burgemeester en schepenen een stedenbouwkundige vergunning voor het herstellen van de feestzaal na brandschade (nieuwe dakconstructie en afwerking). De beschrijvende nota bij de bouwaanvraag verduidelijkt dat deze vergunning betrekking had op het herstellen van het dak, de zaal en de toneeltoren na brandschade. De herstellingen zouden worden uitgevoerd in dezelfde materialen (metalen dakconstructie), de buitengevels zouden in hun originele staat bewaard blijven en aan het volume zouden geen wijzigingen worden uitgevoerd. Bijgevoegde plannen werden opgemaakt door architect Luc Claeys en tonen een plattegrond en doorsnede van de feestzaal met een nieuwe metalen dakconstructie. Ook de inrichting van de sanitaire ruimte en van een woning (appartement) met bureel staan opgenomen. In de stedenbouwkundige vergunning lezen we ook dat 'het huidig aanvraagdossier zich voorlopig beperkt tot de dakconstructie en dat voor de binneninrichting en de bijhorende constructieve delen een apart dossier zal worden ingediend'¹⁵. In het advies van Monumenten en Landschappen op deze vergunning, gedateerd 14 juni 2001, werden bovenstaande voorwaarden tot herstel van de binneninrichting dan ook niet opgenomen. De Cel Monumenten en Landschappen adviseerde de bouwvergunning gunstig:

*'gelet op de schade tengevolge van de brand en daar bij het herstellen de oorspronkelijke volumes van de feestzaal bewaard blijven, dit in aansluiting met het beschermde voorgebouw, kan de herstelling aanvaard worden.'*¹⁶

Van een apart dossier voor de binneninrichting en de bijhorende constructieve delen, lijkt op basis van de beschikbare archiefdocumenten, geen sprake. Op 28 oktober 2001, amper negen maanden na de brand, opende het Feestpaleis opnieuw als 'Danstheater Feestpaleis'.¹⁷ Het is onduidelijk of bij de opening de decoratief uitgewerkte moerbogen en de schilderijen op doek al waren aangebracht of niet. Alleszins lijkt op basis van de archieven dat de inrichting van het interieur niet werd geadviseerd door de Cel Monumenten en Landschappen. Bij de herinrichting werd er slechts beperkt rekening gehouden met eerder verleende mondelinge adviezen, verkregen bij overlegvergaderingen. De muren werden niet opnieuw bepleisterd en in een neutrale kleur geschilderd en er werden met uitzondering van de achthoekige elementen op de moerbogen, geen afgietsels gemaakt van de nog resterende art-deco-ornamenten. Samen met de nog bewaarde delen van de podiumomlijsting, werden de art-deco-ornamenten volledig verwijderd. Ook de vrijgekomen schilderijen tegen de noordwand van de feestzaal die het dorp van Beervelde, het kasteel van Beervelde en een Beerveldse hoeve tonen, werden (grotendeels)¹⁸ verwijderd. Enkel tegen de oostelijke zijgevel van de

¹⁵ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Lochristi, 2, Beervelde, Feestpaleis, Toleindestraat 18. 01/7628: Stedenbouwkundige vergunning m.b.t. het herstellen van feestzaal na brandschade (nieuwe dakconstructie en afwerking), 18 september 2001.

¹⁶ Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Lochristi, 2, Beervelde, Feestpaleis, Toleindestraat 18. 01/7628: Stedenbouwkundige vergunning m.b.t. het herstellen van feestzaal na brandschade (nieuwe dakconstructie en afwerking), 18 september 2001.

¹⁷ S.D. 2018: *Feestpaleis definitief dicht* [online], <https://www.lochristinaar.com/nieuws/feestpaleis-definitief-dicht> (geraadpleegd 29 oktober 2018).

¹⁸ Het is zeker dat de schildering van het Dorp van Beervelde en van de hoeve verdwenen zijn. De schildering van het kasteel van Beervelde, bevindt zich eventueel nog achter een

voorbouw, achter de kassa van het Feestpaleis, bleven nog drie achthoekige medaillons bewaard.

Op 25 juli 2002 verleende de Cel Monumenten en Landschappen een gunstig advies in een bouwaanvraag voor het uitbreiden van de feestzaal met een inkomhal, nooduitgang en vergaderzaal. Het gedeeltelijk afbreken van een bestaande woning (Toleindestraat 12) voor het maken van een derde toegang (nooduitgang) tot de feestzaal en het aanleggen van een parking werd uiteindelijk door de gemeente Lochristi uit de vergunning geschrapt. De uitbreiding van de woning sluit aan bij het Feestpaleis maar had geen impact op de beschermde delen. De vergunning werd verleend en uitgevoerd.

In januari 2010 werd de reiniging van de voorgevel besproken. Uit het verslag van dit overleg blijkt dat er mondeling geadviseerd werd om een stratigrafisch onderzoek van de gevel uit te voeren en om het pleisterwerk plaatselijk te herstellen. Het schrijnwerk kon worden herschilderd, en overvullige en storende leidingen werden best verwijderd. Uit de archiefdocumenten blijkt dat de aangestelde architect een voorstel zou doen. Dit voorstel en een eventueel bijhorend advies werden echter niet in de archieven teruggevonden. Uit een vergelijking van de foto's tijdens het plaatsbezoek in januari 2010 en de gevelafwerking vandaag, blijkt wel dat er tussen 2010 en 2018 schilderwerken hebben plaatsgevonden. De geelgeschilderde gevel werd opgefrist in een soortgelijke kleur, met uitzondering van de rondboog in de middenrisaliet die wit werd geschilderd. De drie maskers met onderliggend achthoekig motief kregen een gouden kleur. De belettering 'Feestpaleis' werd omgeven met een opstaande metalen rand en ingevuld met neonbelettering. Het schrijnwerk in een donkere kleur (zwart of donkerbruin) werd wit geschilderd. Ook de neonverlichting werd aangepast en overvullige uithangborden werden verwijderd.

1.4. Beschrijving op het moment van de bescherming

Het Feestpaleis bevond zich in 1995 in een goede bouwfysische toestand. Onderstaande tekst beschrijft de toestand op het moment van de bescherming, zoals geformuleerd in het beschermingsdossier en gedeeltelijk aangevuld met informatie zoals te zien was op de fotoregistratie tijdens de inventarisatie in 1991.

Het beschermingsdossier en de foto's omvatten echter geen gegevens over de voorbouw met café en inkom tot de feestzaal. Het cafeetje werd in 1995, met goedkeuring van het Bestuur Monumenten en Landschappen, samengevoegd met de taverne die in 1982 rechts aan het Feestpaleis werd gebouwd. Beide werden volledig verbouwd tot brasserie. Het feit dat de volledige voorbouw onbesproken is in het inhoudelijk dossier, duidt op de geringe erfgoedwaarde van dit bouwdeel.

Feestpaleis (Toleindestraat 20) met rechts aansluitende woning (Toleindestraat 18). Het Feestpaleis heeft een symmetrische opgebouwde voorgevel met verhoogd middenrisaliet. De lijstgevel is grotendeels gecementeerd en geel geschilderd en wordt doorbroken door drie rechthoekige deuropeningen die oorspronkelijk waren ingevuld met draaideuren. De uiterst linkse deur geeft toegang tot de achterliggende feestzaal. In de rondboog van het verhoogde middenrisaliet staat het opschrift 'Feestpaleis' met in het boogveld drie maskerkoppen en onderliggend achthoekig motief. Aansluitende woning met centrale deuropening, links en rechts voorzien van rechthoekige vensteropeningen. Lichte art-deco-inslag merkbaar in de versieringsmotieven van de penant van nummer 18 (boven de deur) en van de booglijst van nummer 20.

De rechthoekige feestzaal van zes traveeën bevindt zich onder een asymmetrisch gebroken zadeldak op ijzeren spanten die zijn afgedekt met brandvrije platen. De hoger opgaande achterliggende ruimte boven het vroegere theaterpodium heeft een plat dak op ijzeren

houten constructie, maar is zoals te zien op foto's na de brand ook slechts beperkt bewaard.

balken. De toneeltoren bleef nog deels behouden en bewaart de passerellen met handbedienbaar systeem voor het op- en neerlaten van theaterdecors. De podiumruimte is getransformeerd tot een bar met twee niveaus. De danszaal met podium behoudt haar originele decoratie in art-decostijl. De breed omlijste voorzijde van het podium is aan weerszijden geflankeerd door een veld met een geschilderde dansende vrouwenfiguur. De korbboogvormige overwelling heeft per travee zijdelingse steekappen. Per travee zit midden in het gewelf een omlijst langgerekt achthoekig bovenlicht, vroeger ingevuld met brandglasramen. Hetzelfde achthoekige motief komt voor op de geschilderde en versierde moerbogen die de traveeën scheiden. Typisch voor de art-decostijl is het gebruik van lijstwerk met bloemenslingers en bloemmotieven. Op de zijwanden komen twaalf muurschilderingen in olieverf voor in decoratief omlijste rondbogen, uitgevoerd door R. Van Teemsche, een huisschilder uit Lokeren. De taferelen stellen telkens enkele personen in nationale klederdracht voor van verschillende landen in overeenstemmend landschap. Elke schildering is onderaan geïdentificeerd door een bijbehorende gedrapeerde geschilderde vlag met centraal schild met vermelding Zweden, Marokko, Japan, Griekenland, Spanje, Roemenië, Egypte, China, Engeland of Frankrijk¹⁹. Het eerste boogveld rechts stelt België voor en toont een binnenzicht van de danszaal met drie dansende paren en het podium achteraan met orgel. Rechts onderaan is de schildering gesigineerd en gedateerd 'R. Van Teemsche', 1927'. De taferelen zijn telkens omlijst door bloemen (waaronder zonnebloemen). Bovenaan de schildering staat een adelaar met gespreide vleugels afgebeeld met daaronder een centraal achthoekig reliëfmotief met zonnebloem. In het voorste gedeelte van de zaal zouden achter een valse wand muurschilderingen aanwezig zijn met zicht op een boerderij, het kasteel van Beervelde en het dorp.

De oorspronkelijke wandbanken van de zaal werden verwijderd en het vloerniveau in het midden werd verlaagd waarbij de vroegere kruipkelder werd gesupprimeerd.

1.5. Beschrijving van de huidige toestand

De brand van het Feestpaleis in 2001 richtte grote schade aan het gebouw. Enkel de voorgevel in art deco, de voorbouw (met inkom naar de achterliggende feestzaal en brasserie zoals verbouwd in 1995) en de bakstenen muren van de feestzaal met achterliggende toneeltoren bleven bewaard.

Feestpaleis (Toleindestraat 20) met rechts aansluitende kantoren en vergaderzaal (Toleindestraat 18 en 16). Het Feestpaleis heeft een symmetrische opgebouwde **voorgevel** met verhoogd middenrisaliet. De lijstgevel is grotendeels gecementeerd en geel geschilderd, met uitzondering van de wit geschilderde rondboog in de middenrisaliet. Geprofileerde booglijst met art-deco-inslag. In de rondboog staat het opschrift 'Feestpaleis' met in het boogveld drie maskerkoppen en onderliggend achthoekig motief in een gouden kleur geschilderd. De oorspronkelijke belettering 'Feestpaleis' werd omgeven met een opstaande metalen rand en voorzien van neonlichten.

De gevel wordt doorbroken door rechthoekige muuropeningen die vandaag ingevuld zijn met vernieuwd, wit geschilderd, houten schrijnwerk. De doorgang in de linkertravee wordt afgesloten met een rolluik en geeft toegang tot de achterliggende feestzaal. De dubbele deuropening in de middenrisaliet en het rechthoekige venster in de rechtertravee verlichten de brasserie. Op verdieping worden de linker- en rechtertravee doorbroken door drie aansluitende rechthoekige vensteropeningen.

Aansluitend aan de rechterzijde bevindt zich de voormalige taverne met woning op verdieping, in 1995 geïntegreerd in de brasserie en in 2002 achteraan uitgebreid met onder andere een vergaderzaal. Centrale deuropening, links en rechts voorzien van rechthoekige vensteropeningen. De penant op de verdieping is voorzien van een versieringsmotief in art-deco.

¹⁹ In het inhoudelijk dossier worden slechts 11 landen geïdentificeerd. Het is onduidelijk welk land nog afgebeeld stond.

De **voorbouw** omvat de brasserie en de inkom tot de danszaal.

De brasserie is in 1995 ontstaan door het samenvoegen van het café daterend uit de Tweede Wereldoorlog met de taverne die in 1982 rechts van het Feestpaleis werd gebouwd. Gezien de grote verbouwing van het interieur in 1995 is er in dit gedeelte geen originele afwerking bewaard.

De inkom tot de feestzaal bevindt zich rechts in de voorgevel. Een sas, afgesloten door twee dubbele draaideuren, geeft links toegang tot een steektrap naar de vestiaire op de eerste verdieping. Rechts loopt de gang verder naar een halfronde uitbouw met de kassa. In de linker oostelijke zijwand achter de kassa bevinden zich drie bepleisterde en geschilderde nissen met bovenaan telkens een achthoekig medaillon met een jongen die de hand legt op de schouder van het meisje. Het koppeltje is gevat in een ovalen parellijst en is aan weerszijden omgeven met een goudkleurig geschilderde hoorn des overvloeds waarop twee 'kussende' vogeltjes staan. De horens zijn rijk omgeven met goudkleurig geschilderde bloemen, druiven en appels. Deze medaillons behoren nog tot de restanten van de oorspronkelijke decoratie. Het dak van de voorbouw toont nog het oorspronkelijke asymmetrische zadeldak met polonceauspanten.

Via de nieuw ingerichte bars (zowel op gelijkvloers niveau als op een nieuw ingebrachte verdieping), kom je in de eigenlijke **feestzaal** van zes traveeën diep met achterliggende toneeltoren. De feestzaal heeft nog zijn oorspronkelijke bakstenen gevels, maar werd na de brand voorzien van een nieuw zadeldak met metalen spanten. De eigenlijke feestzaal kreeg een vlak plafond, werd geel geschilderd en gedecoreerd met goudkleurige sterren. De rondboogvormige nissen in de zijwanden bleven bewaard, maar bleven zoals de rest van de muren onbepleisterd en ongedecoreerd. Tussen de verschillende traveeën werden de gecanneleerde moerbogen gereconstrueerd en voorzien van een achthoekig motief, ongeveer naar model van het originele. In de bakstenen rondboogvormige nissen werden nieuwe schilderijen op doek aangebracht, rechts onderaan gesigneerd 'Bart Verbeke, 2002'. De doeken refereren naar de originele schilderijen door telkens één land af te beelden. In vergelijking met de originelen verschillen ze duidelijk in figuratie en diepgang. In tegenstelling tot de originele schilderijen beeldt elk doek een traditionele dans uit van dat land. Elke schildering is onderaan geïdentificeerd door een bijbehorende gedrapeerde geschilderde vlag met centrale cirkel met vermelding Frankrijk, Brittannië, Egypte, Thailand, Polen, Spanje, Italië, Griekenland, Argentinië, Brazilië en Oostenrijk. Het eerste boogveld rechts stelt België voor en lijkt een kopie van de originele schildering van het binnenzicht van de danszaal. Dit werk verschilt van het origineel in het aantal afgebeelde personen, de diepgang en in de overgang van het figuratieve deel naar de omgevende decoratie. Links onderaan is deze schildering bijkomend gesigneerd met 'kopie naar R. Van Teemsche, 1927'. Net als de originelen zijn de taferelen telkens omlijst met bloemen en wordt bovenaan een adelaar met gespreide vleugels afgebeeld met daaronder een geschilderd centraal achthoekig motief. De restanten van de muurschilderingen op de noordelijke scheidingswand met de voorbouw (een boerderij, het kasteel van Beervelde en een zicht op het Dorp van Beervelde) werden (grotendeels)²⁰ verwijderd.

De toneeltoren werd in volume grotendeels behouden. Het podium met podiumomlijsting werd vervangen door een bar in twee verdiepingen, met op de bovenste verdieping een uitkragende rokerslounge.

²⁰ Het is zeker dat de schildering van het Dorp van Beervelde en van de hoeve verdwenen zijn. De schildering van het kasteel van Beervelde, bevindt zich eventueel nog achter een houten constructie, maar is zoals te zien op foto's na de brand ook slechts beperkt bewaard.

2. EVALUEREND GEDEELTE

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

2.1.1. Evaluatie erfgoedwaarden

Het Feestpaleis in Beervelde werd op 10 november 1995 beschermd als monument omwille van de historische, volkskundige en sociaal-culturele waarde.

Zowel in het ministerieel besluit als in het inhoudelijk dossier werd de nadruk gelegd op enerzijds de historische functie als feestzaal met bewaarde voorgevel en de typologie van danszaal, schouwburg en cinemazaal uit de jaren 1920 met onder andere een bewaard podium en bewaarde toneeltoren. Het besluit legt anderzijds de nadruk op de afwerking als feestzaal met bewaarde voorgevel, gedecoreerd in een zeer eenvoudige, landelijke art-deco-stijl met polychrome binnendecoratie en twaalf wandschilderingen in olieverf door R. Van Teemsche.

Door de brand in 2001 zijn zowel de typologische kenmerken van de feestzaal (bijvoorbeeld de typerende dakconstructie en het podium) als de binnendecoratie met onder meer de muurschilderingen (grotendeels) verloren gegaan. Het volume van de feestzaal werd heropgebouwd en kreeg een nieuw zadeldak. Ook de oorspronkelijke korfboogvormige overwelling met per travee een achthoekige *lanterneau* ging verloren en werd vervangen door een vlakke overwelling. Hierdoor gingen ook de zijdelingse steekcapen teloor en werden de gecanneleerde, functionele moerbogen gereconstrueerd als louter decoratieve muurpilasters die 'opgekleefd' lijken. De toneeltoren werd in hoogte gedeeltelijk bewaard, maar het oorspronkelijke podium met brede podiumomlijsting en schilderingen werd verwijderd en vervangen door twee bars en een rokerslounge. Ook het handbedienbaar systeem voor het neerlaten en ophalen van theaterdecors ging verloren.

De restauratie van de binnendecoratie is beperkt tot een (poging tot) reconstructie van de muurschilderingen die in de oorspronkelijke, maar onbepleisterde rondboogvormige nissen op doek werden aangebracht. Doordat het oorspronkelijke decoratieve lijsten rondom de schilderingen ontbreken, zijn deze volledig hun context kwijt en lijken ze in het luchtledige te hangen. De nieuwe schilderingen verschillen bovendien zowel in thematiek als in uitvoering grondig van de originelen:

- in de plaats van figuratieve voorstellingen van mensen in nationale klederdracht van verschillende landen in een overeenstemmend landschap worden nationale dansen van de verschillende landen voorgesteld. Enkel de figuratie van het doek 'België' met voorstelling van de feestzaal 'Feestpaleis' met zicht op het podium met orgel en dansende paren werd bijna letterlijk gekopieerd. Het gegeven dat de figuratie van de schilderingen werd aangepast, is mogelijk een restauratiekeuze geweest waarbij men misschien over onvoldoende materiaal beschikten om een kopie te verantwoorden en waarbij gedacht werd dat een referentie aan het oorspronkelijke de voorkeur kreeg boven een kopie. Op die manier kan worden geduïd dat dit een nieuwe invulling betreft. Op de website van het restauratiebureau staat echter de foutieve informatie dat het om kopieën gaat waarbij ze 'voor het maken van de kopieën over voldoende fotomateriaal beschikten na een conservatiecampagne in 1988'²¹;
- de voorgestelde landen verschillen: Frankrijk, Engeland, Egypte, Spanje, Griekenland en België blijven behouden. Zweden, Marokko, Japan, Roemenië en China en het tot dusver onbekende twaalfde land worden vervangen door Thailand, Polen, Italië, Argentinië, Brazilië en Oostenrijk;
- het oorspronkelijk in reliëf aangebrachte achthoekige motief met zonnebloem onder de adelaar met gespreide vleugels wordt op de nieuwe doeken geschilderd weergegeven;

²¹ VERBEKE B. s.d.: *Kopiëren* [online], <https://atelierbartverbeke.be/copieren/> (geraadpleegd op 12 november 2018).

Opheffingsdossier: Feestpaleis, monument

- de originele schilderijen zijn veel genuanceerder in bijvoorbeeld diepgang, details, verhoudingen en kleurgebruik. De illusie van diepte wordt weinig genuanceerd aangebracht, sommige details werden bijna schetsmatig aangebracht en het kleurenpalet lijkt minder verfijnd samengesteld. Dit is bijvoorbeeld te zien in het ontbreken van schaduwen in de podiumomlijsting en onder de figuren in het werk 'België, in de schetsmatige weergave van de dansende figuren, in de vorm van de vleugels en de schaduwen van de veren van de adelaars en in de overgang tot de omgevende bloemmotieven.

Van het oorspronkelijke Feestpaleis, zoals beschermd in 1995 zijn enkel nog volgende elementen materieel bewaard:

- de voorgevel;
- de drie achthoekige medaillons tegen de oostelijke wand van de voorbouw. Van de medaillons werd echter ten tijde van de bescherming geen beschrijving of foto teruggevonden. Mogelijk waren ze weggestoken achter een valse wand of zijn ze pas bij de brand tevoorschijn gekomen. De rest van de voorbouw is aangepast en vernieuwd of werd grondig verbouwd bij de aanpassing in 1995 tot brasserie;
- enkele polonceauspanten op de dakverdieping van de voorbouw;
- mogelijk bevinden er zich nog resten van de muurschildering van het kasteel van Beervelde achter een houten constructie. Omdat de aanpalende schilderijen van het Dorp van Beervelde en van een Beerveldse hoeve wel volledig verdwenen zijn, is de kans dat deze schildering wel behouden bleef echter gering. Bovendien is duidelijk te zien dat de schildering van het kasteel na de brand slechts gedeeltelijk bewaard bleef, onder meer ook doordat dit muurdeel eertijds doorbroken werd met verschillende openingen wanneer de zaal dienst deed als cinemazaal.

Het grote verlies van de erfgoedelementen ten gevolge van de brand in 2001 heeft een grote impact op de historische, volkskundige en sociaal-culturele erfgoedwaarde zoals beschreven in het ministerieel besluit. De weinig kwaliteitsvolle herstelmaatregelen die werden uitgevoerd, konden de erfgoedwaarde niet terugbrengen. Nu, 17 jaar na de brand, is een nieuwe reconstructie niet meer aan de orde. Niet alleen gingen in de brand de meeste erfgoedelementen verloren maar ook de resterende elementen op basis waarvan een reconstructie mogelijk was, zijn kort na de brand allemaal verwijderd. Bovendien omvat het beschermingsdossier onvoldoende gedetailleerde foto's om enkel op basis van deze beelden een wetenschappelijk aanvaardbare reconstructie van de volledige feestzaal te verantwoorden. Ook het gebrek aan toezicht, opvolging en inspectie van de genomen herstelmaatregelen kort na de brand, maakt het moeilijk om 17 jaar na datum een volledig herstel te eisen.

De hierboven opgesomde materieel bewaarde elementen (waarvan de voorgevel en de medaillons de belangrijkste zijn) hebben voornamelijk nog een historische waarde en verwijzen naar de danszaal, schouwburg en cinemazaal uit de jaren 1920, gebouwd in een landelijk dorp en getuigend van het ontspanningsleven in die periode. De socio-culturele waarde zoals in het beschermingsbesluit opgenomen, beschrijft voornamelijk de functie van het gebouw als feestzaal die tot voor kort bewaard bleef. Een bescherming als monument kan echter nooit het behoud van een functie vooropstellen, zij beschermt enkel de materiële getuigen van die functie. Doordat het Feestpaleis vandaag als dancing ophoudt te bestaan is de socio-culturele waarde beperkt tot een historische waarde als feestzaal uit het begin van de jaren 1920. De brand van 2001 heeft er voor gezorgd dat de materiële getuigen van de functie ook grotendeels verdwenen zijn. Ze zijn bovendien zo fragmentair bewaard dat het uniek karakter van de feestzaal en de ensemblewaarde van de bewaarde voorgevel, met voorbouw en gedecoreerde feestzaal volledig verloren zijn gegaan. Een bescherming van enkel de bewaarde elementen is wegens de beperkte erfgoedwaarde van deze onderdelen niet te verantwoorden.

De erfgoedwaarden die aan de grondslag lagen van de bescherming zijn verloren gegaan door een calamiteit, waarbij reconstructie niet meer aan de orde is. Artikel 6.2.1, 1° van het Onroerenderfgoeddecreet stelt dat de bescherming van een monument kan worden

opgeven indien de erfgoedwaarden van het beschermde goed onherstelbaar werden aangetast of verloren zijn gegaan.²² De Memorie van Toelichting verduidelijkt dat een opheffing in dit geval enkel kan:

'in situaties waarbij de erfgoedwaarden van het beschermde goed ernstig zijn aangetast of verloren zijn gegaan door een oorzaak, die niet kan worden toegeschreven aan de zakelijk rechthouder(s) of gebruiker(s) van het goed (...) Het gaat in dit geval om een ernstige (onvrijwillige) aantasting van de erfgoedwaarden, zoals na een calamiteit (brand, natuurramp, ...).²³'

De opheffing van de bescherming als monument is als dusdanig gerechtvaardigd. Omdat het monument na de brand in 2001 grotendeels verloren is gegaan en omdat naar aanleiding van deze opheffing een nieuwe fotoreportage werd opgemaakt, is het niet nodig om het Feestpaleis nogmaals te laten registreren.

2.2. Juridische toestand

2.2.1. Onroerend Erfgoed

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

Het Feestpaleis is beschermd bij ministerieel besluit van 10 november 1995 als monument (ID 9598²⁴) en is opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed, met de status 'bewaard' (ID 91446²⁵).

2.2.2. Ruimtelijke Ordening

Gewestplan: Origineel Gewestplan Gentse en Kanaalzone: woongebied.

3. BEHEERSVISIE

Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

Omwille van de historische waarde van de voorgevel van het Feestpaleis blijft het Feestpaleis opgenomen in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed.

²² VLAAMSE OVERHEID 2013: *Decreet betreffende het onroerend erfgoed* [online], http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2013071244 (geraadpleegd op 31 oktober 2018).

²³ VLAAMSE REGERING 2013: *Memorie van toelichting. Ontwerp van decreet betreffende het onroerend erfgoed*, [online] https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2018-11/20130712_OEdecreet_Memorie%20%282%29.pdf (geraadpleegd op 26 november 2018).

²⁴ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 1995: *Feestpaleis* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9598> (geraadpleegd op 9 november 2018).

²⁵ AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 1995: *Feestpaleis* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/91446> (geraadpleegd 13 november 2018).

4. BRONNEN

4.1. Archieven

- Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Beschermingsdossier OE/OVL/BES/0511/966: Beervelde, Feestpaleis (VERBEECK M., 1995).
- Onroerend Erfgoed Oost-Vlaanderen, Lopend archief, Lochristi, 2, Beervelde, Feestpaleis.

4.2. Documentatie

- CAUWELS J. 2001: *Vuur en vlammen slaan hard toe*, in: Het Laatste Nieuws, 27 december 2001, 14.
- HOOGEWIJS K. 2004-2005: *Historisch verslag 'Het Feestpaleis'*, onuitgegeven studie.
- JCG 2001: *Feestpaleis binnen zes maanden heropgebouwd* in: Het Laatste Nieuws, 13 februari 2001, 15.
- LANCLUS K. & VERBEECK M. 1993: *Inventaris van het cultuurbezit in België, Architectuur, Provincie Oost-Vlaanderen, Arrondissement Gent, Kantons Evergem - Lochristi*, Bouwen door de eeuwen heen in Vlaanderen 12N4, Brussel - Turnhout.
- LDV 2001: *'Openluchtconcert' in het Feestpaleis* in: Het Nieuwsblad, 31 mei 2001, 16.

4.3. Internetbronnen

- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017: *Jongensschool* [online], <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/34120> (geraadpleegd op 23 oktober 2018).
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 1995: *Feestpaleis* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/9598> (geraadpleegd op 9 november 2018).
- AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 1995: *Feestpaleis* [online], <https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/91446> (geraadpleegd 13 november 2018).
- ESPRIT P. 2008: *Open Monumentendag: het Feestpaleis* [online], <https://nieuwsblad.typepad.com/lochristi/2008/09/open-monument-2.html> (geraadpleegd op 8 november 2018).
- ESPRIT P. 2012: *Danstheater met heel rijke geschiedenis. Feestpaleis blaast 85 kaarsen uit* [online], https://www.nieuwsblad.be/cnt/dmf20120911_00292166 (geraadpleegd op 29 oktober 2018).
- S.D. 2018: *Feestpaleis definitief dicht* [online], <https://www.lochristinaar.com/nieuws/feestpaleis-definitief-dicht> (geraadpleegd op 29 oktober 2018).
- VERBEKE B. s.d.: *Kopiëren* [online], <https://atelierbartverbeke.be/copieren/> (geraadpleegd op 12 november 2018).
- VLAAMSE OVERHEID 2013: *Decreet betreffende het onroerend erfgoed* [online], http://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&table_name=wet&cn=2013071244 (geraadpleegd op 31 oktober 2018).
- VLAAMSE REGERING 2013: *Memorie van toelichting. Ontwerp van decreet betreffende het onroerend erfgoed*, [online] [https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2018-11/20130712_OEdecreet Memorie%20%282%29.pdf](https://www.onroenderfgoed.be/sites/default/files/2018-11/20130712_OEdecreet%20Memorie%20%282%29.pdf) (geraadpleegd op 26 november 2018).

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan

5.2. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk dossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastermutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.